

TAČKA III

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Dušana Kalezića

I Z V J E Š T A J

Student interdisciplinarnog master Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Dušan Kalezić uradio je završni rad na temu: **Uloga i značaj asistenta u nastavi u radu sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju u drugom ciklusu osnovne škole**. Tema ovog rada je odobrena 30.11. 2022. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: Prof. dr Tatjana Novović, prof.dr Nada Šakotić, prof.dr Biljana Maslovarić.

Kandidat, Dušan Kalezić je uspješno položio ispite predviđene nastavnim planom i programom interdisciplinarnog Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi slijedeći izvještaj.

U uvodnom dijelu rada, kandidat Kalezić opsežno i argumentovano razmatra temeljne pretpostavke inkluzivnog modela, ukazujući na distinkciju između medicinskog i socijalnog koncepta, odn. pristupa sagledavanju najboljeg interesa djece sa posebnim potrebama. Pozivajući se na relevantne naučne postulate L. Vigotskog o dječjim razvojnim kapacitetima i mogućnostima u zoni proksimalnog razvoja, ali i značaju sociokulturnih determinanti u inkluzivnom procesu, kandidat Kalezić obrazlaže značaj blagovremenog, stručnog i individualizovanog pristupa djeci i učenicima sa posebnim potrebama u redovnom obrazovnom sistemu. Budući da je tema rada usmjerena na ulogu i značaj asistenta u nastavi, Kalezić ukazuje na složenost uticaja i odgovornosti svih profesionalaca timu, uključujući i asistenta, u procesu cjelishodne individualizacije vaspitno-obrazovnog rada u školi. Njihova obaveza je da prate rad učenika sa smetnjama i teškoćama u razvoju i pomažu im u ostvarivanju vaspitno-obrazovnih ishoda, razvijanju komunikacijskih i socijalnih kompetencija, kao i emocionalne spretnosti. Asistenti u nastavi provode sa učenicima značajan dio vremena tokom dana, radne nedjelje i školske godine, te se na taj način neposredno uključuju u proces cjelovitog vaspitanja i obrazovanja učenika. Kandidat Kalezić detaljno i argumentovano obrazlaže zakonske i programske okvire, koji predstavljaju osnovu za definisanje polja djelovanja asistenta u nastavi, kao mogućih pretpostavki za funkcionalniju inkluziju djece/učenika sa pomenutim teškoćama u ponašanju u nastavni proces. U posebnoj tematskoj cjelini posvećenoj konkretnijem sagledavanju ove problematike, Kalezić ističe da je zadatak asistenta kompleksan u sferi nastave, ali i uređivanja ambijenta za učenje, stimulisanja klime kooperativnog odnosa među učenicima, sa nastavnicima, saradnicima u školi i širem kontekstu. U radu sa učenicima sa smetnjama i teškoćama u razvoju, zavisno od tipa i karaktera problema, primjenjuju se raznovrsni didaktički materijali, pa je i u toj sferi uloga asistenta veoma značajna (Prodanović i Ničković, 1984; Bakovljević, 1992). Konkretnije, asistent u nastavi aktivno učestvuje u definisanju programskih ciljeva u okviru IROP-a, a potom i u procesu realizacije planiranih aktivnosti i evaluaciji postignuća. Budući da asistenti kontinuirano prate efikasnost adaptacije i inkluzije djeteta,

kompetentni su da predlažu revidiranje definisanih individualnih ciljeva i funkcionalno odmjeravanje učenikovih narednih koraka u školskom kontekstu. Kalezić navodi relevantna, recentna istraživanja o ulozi asistenta u nastavi, ukazujući na značajne pokazatelje, koji potkrepljuju empirijski doprinosne uticaje ovih stručnjaka. Na temelju tih istraživanja, kandidat ističe da je razlika u nivou i vrsti obrazovanja učitelja i asistenata ustvari značajan potencijal za efikasniju i obuhvatniju podršku procesima učenja učenika. No, te razlike mogu biti i izazov za obje strane, pa i dijete, u središtu njihovih interferirajućih ili nekada, suprotstavljenih uticaja. Različiti nivoi znanja, očekivanja od učenika, uvjerenja o potencijalima učenika u nastavi mogu ishoditi poteškoćama u timskom funkcionisanju. Na te potencijalne izazove u komunikaciji između nastavnika i asistenta, ukazuje kandidat, pozivajući se na empirijske nalaze teoretičara i iskustva praktičara. Komunikacija i uključivanje roditelja u izradu IROP-a je proces koji učitelji i asistenti, saradnički i u dogovoru, razvijaju kontinuirano, doprinoseći temeljnom napretku djeteta (Hebel & Persitz, 2014).

Kalezić u teorijskom dijelu rada opsežno razmatra ponašajne nedostajuće komunikacijske sposobnosti i poteškoće u socijalnoj interakciji djece/učenika sa određenim teškoćama, te prisustvo stereotipnih ponašanja, interesovanja i aktivnosti.

U polazištu metodološkog koncepta, D.Kalezić definiše vodeći istraživački cilj: Utvrditi na koji način asistenti u nastavi ostvaruju svoju profesionalnu ulogu u radu sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju u drugom ciklusu osnovne škole.

Glavnu hipotezu, usklađenu sa istaknutim ciljem, Kalezić razrađuje kroz četiri, pažljivo oblikovane, mjerljive podhipoteze. U metodološkom kvalitativno-kvantitativnom istraživačkom okviru, kandidat definiše metode i tehnike, a potom i istraživačke instrumente, pomoću kojih testira projektovane hipoteze. U istraživanju primjenjuje anketni upitnik za asistente i roditelje učenika sa smetnjama i teškoćama u razvoju, a grupni intervju (četiri fokus grupe, od po 10 ispitanika) je korišćen za dobijanje podataka od učitelja. Istraživanje je realizovano na uzorku od 110 ispitanika, 40 asistenata u nastavi, 40 roditelja djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju i 30 učitelja, iz 22 osnovne škole iz sve tri crnogorske regije.

Na osnovu prikupljene empirijske evidencije, Kalezić konstatuje da je ključna istraživačka hipoteza prihvaćana, detaljno obrazlaže i argumentuje sve podhipoteze, a u zaključku jasno markira i preporuke za unapređenje socijalnog statusa učenika sa smetnjama u crnogorskom školskom sistemu. Ističe da su djeca koja su imala podršku asistenta u nastavi, efikasnije integrisana u školski sistem, posjeduju stabilnije socijalne vještine, spremnija su da prihvate saradnju sa nastavnicima i vršnjacima. Asistenti u nastavi svoju ulogu u radu sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju realizuju kroz određene strategije podrške (podrška u učenju, podsticanje socijalnih interakcija sa vršnjacima) djeci sa smetnjama i teškoćama u razvoju, čime se potvrđuje glavna hipoteza. Asistenti doprinose efikasnijem usvajanju nastavnih sadržaja, kao i poboljšanju interakcije učenika sa smetnjama/teškćama sa vršnjacima. Takođe, Kalezić ukazuje na važnost kontinuiteta u školskom sistemu u pogledu cjelovite podrške učenicima, pa i po pitanju angažovanja asistenata, koji mogu značajno doprinijeti funkcionalnijem napredovanju i adaptaciji djece. U tom smislu, Kalezić, iako se bavi ulogom asistenta u drugom ciklusu osnovne škole, naglašava da se nužno treba baviti pitanjem cjelishodnosti inkluzivnog modela od najranijeg perioda, još u predškolskim ustanovama.

Takođe, Kalezić argumentuje potvrđenu hipotezu istraživačkim nalazima koji pokazuju da stručni saradnici, učitelji i asistenti redovno oblikuju IROP za djecu sa smetnjama u razvoju i ponašanju, da kontinuirano prate rad i postignuća djece u skladu sa njihovim mogućnostima, te da su roditelji zadovoljni zalaganjem i pružanjem podrške asistentata, stručnih saradnika, nastavnika i škole koju njihova djeca pohađaju. Kao važnu preporuku, Kalezić naglašava potrebu cjelishodnijeg

profesionalnog razvoja usmjerenog na rad sa djecom sa smetnjama/teškoćama u razvoju, u vidu funkcionalnijih obuka.

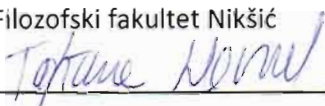
Na osnovu navedenog, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidata Dušana Kalezića, na temu: **Uloga i značaj asistenta u nastavi u radu sa djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju u drugom ciklusu osnovne škole**, ispunjava normative koji važe za master radove, te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, oktobar, 2023.god.

Komisija, u sastavu:

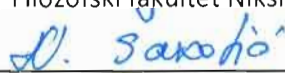
prof. dr Tatjana Novović

Filozofski fakultet Nikšić

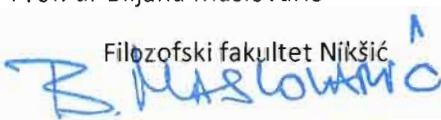
Prof. dr Nada Šakotić

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Biljana Maslovarić

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Jovane Bujišić

I Z V J E Š T A J

Jovana Bujišić, studentkinja integriranih Studija za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu **Uticaj sajber nasilja na kvalitet socijalizacije učenika u trećem ciklusu osnovne škole**. Tema ovog rada je odobrena 19.12.2022. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: Prof. dr Tatjana Novović, prof. dr Veselin Mićanović i prof. dr Dijana Vučković.

Kandidatkinja je uspješno položila ispite predviđene nastavnim planom i programom integriranog Studijskog programa za obrazovanje učitelja. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi slijedeći izvještaj.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja razmatra teorijsko-naučne argumente o značaju saradnje porodice i škole, kao temeljne pretpostavke uspješne adaptacije učenika na školski život i efikasnog napredovanja u usvajanju programskih ciljeva. U atmosferi povjerenja i kontinuirane razmjene značajnih informacija između nastavnika i roditelja se obezbjeđuje adekvatna i funkcionalno organizovana potpora djeci/učenicima. Ukoliko se pojave određeni problemi u ponašanju i učenju kod učenika, blagovremenim i pažljivo planiranim strategijama za unapređivanje postignuća, moguće je efikasno prevazići aktuelne poteškoće, uz posvećen, usaglašen i kontinuirano saradnički odnos nastavnika i roditelja, naglašava kandidatkinja.

Kandidatkinja Bujišić, u teorijskoj elaboraciji ključnih pojmova iz korpusa datog predmeta proučavanja, detaljno ukazuje na suštinske značajke nasilja među djecom/učenicima, s posebnim akcentom na novoj formi digitalnih komunikacijskih

alatki, koje su sve intenzivnije u primjeni. Pozivajući se na relevantne izvore u pedagoškoj literaturi, J.Bujišić ističe da neadekvatna primjena informacione tehnologije daje učenicima nove načine za ispoljavanje nasilničkog ponašanja. U tom smislu, sajber nasilje se odnosi na agresivno ponašanje koje se sprovodi putem elektronskih komunikacionih kanala kao što su društvene mreže, e-pošta, poruke ili forumi (Hinduja & Patchin, 2018). U okviru navedene tematike rada, kandidatkinja Bujišić, posebno fokusira uticaj sajber nasilja na kvalitet socijalizacije učenika trećeg ciklusa osnovne škole.

U teorijskom dijelu rada kandidatkinja sagledava detaljno, uz pozivanje na relevantne autore u ovoj oblasti, vršnjačko nasilje, uopšte, koje ima znatno dužu istoriju, od pomenute savremene forme elektronskog ili sajber nasilja. Bujišićka se poziva na autora Kolorosa (2004), koji navodi četiri osnovna elementa nasilja: nesrazmjernost moći (nasilnik može biti stariji, jači, popularniji, bogatiji); namjera povređivanja (nasilnik želi nanijeti emocionalnu ili fizičku bol, očekuje da će njegovi postupci izazvati strah i uživa u posmatranju patnje, dakle, nasilje podrazumijeva želju za povređivanjem druge osobe); prijetnja daljom agresijom (i nasilnik i žrtva znaju da će se nasilničko ponašanje vjerovatno ponoviti); anksioznost (javlja se kao rezultat nasilja koje se koristi kako bi se održala dominacija). Strah koji se javlja kod djece koja su meta nasilja ne predstavlja samo sredstvo za postizanje cilja, već je strah cilj, podcrtava J.Bujišić. Kandidatkinja ističe da istraživanja pokazuju da djeca koja vrše nasilje, često imaju osjećaj unutrašnje nesigurnosti, manjak samopouzdanja, pa kroz nasilje pokušavaju da dožive osjećaj moći. Olweus (1992) je u svojim istraživanjima identifikovao dva tipa žrtava vršnjačkog nasilja, a to su pasivne i provokativne žrtve, ističe u radu Bujišić. Pozivajući se na istog autora, navodi da pasivne žrtve karakteriše povučenost, nesigurnost, kao i slabije socijalne vještine. One nerijetko pokazuju pasivno ponašanje, ne suprotstavljaju se nasilnicima, a i ne traže pomoć od starijih i često trpe nasilje bez suprotstavljanja. Sajber, odnosno digitalno nasilje, se izdvaja kao posebna vrsta nasilja, i odnosi se na zlostavljanje, uznemiravanje, prijetnje ili širenje zlonamjernog sadržaja putem digitalnih informaciono-komunikacionih tehnologija, kao što su društvene mreže, poruke i elektronska pošta. Smit (2012) opisuje nekoliko karakteristika sajber nasilja: za sajber nasilje potreban je određen nivo tehnološke pismenosti; vrši se indirektno, a ne licem u

lice; osoba koja vrši sajber nasilje ne može vidjeti reakcije žrtve, barem ne neko vrijeme; sajber nasilje je moguće vršiti u prisustvu velikog broja posmatrača.

Bujišić ističe da se u literaturi može naći podjela sajber nasilja na direktno ili indirektno. Langos (2012), ovu podjelu izjednačava sa tim da li je sajber nasilje privatno, odnosno direktno, ili javno, odnosno indirektno. Osim što se sprovodi javno, indirektno nasilje podrazumijeva i uključenost drugih osoba, sa ili bez njihovog znanja, odnosno odobrenja. Posebna forma sajber nasilja je i tzv. *necrobulyng* nasilje koje se odnosi na izrugivanje putem digitalnih kanala koje je upućeno preminulim osobama (Dinić, 2022).

U polazištu metodološkog okvira istraživanja, J. Bujišić je vodeća hipoteza:

Pretpostavlja se da sajber nasilje (prijetnje, vrijeđanje, lažno predstavljanje) ima negativan uticaj na kvalitet socijalizacije učenika u trećem ciklusu osnovne prema procjeni uzorkovanih ispitanika.

Glavnu hipotezu, kandidatkinja Bujišić operacionalizuje putem četiri, jasno i koherentno definisane sporedne hipoteze. Uzorak ovog istraživanja čine učenici i nastavnici. Uzorkom je obuhvaćeno 120 učenika trećeg ciklusa iz Osnovnih škola „Radojica Perović“, „21.maj“ i „Marko Miljanov“ iz Podgorice, kao i 70 nastavnika iz prethodno spomenutih škola. U istraživanju je primijenjen anketni upitnik za učenike i fokus grupni intervju za nastavnike. Za obradu podataka korišćen je statistički program IBM SPSS 20.0. Kao generalni zaključak, možemo reći da su rezultati potvrdili da je sajber nasilje prisutno u osnovnim školama, i da značajno ometa kvalitet socijalizacije učenika u trećem ciklusu osnovne škole. Takođe, to je problem koji uslovljava teškoće u socijalnoj, emocionalnoj sferi i cjelovitom ponašanju učenika u osnovnim školama. Stoga, J.Bujišić ističe da je od posebnog značaja edukacija učenika i roditelja o rizicima i opasnostima koje digitalni svijet nosi sa sobom, kao i kontinuirana saradnja škole, nastavnika, psihologa, pedagoga, roditelja i lokalne zajednice u cilju prevencije sajber nasilja. Bujišić zaključuje da glavna hipoteza, potvrđena, tj. da sajber nasilje ima negativan uticaj na kvalitet socijalizacije učenika trećeg ciklusa osnovne škole, te da učenici koji su žrtve sajber nasilja nerijetko pokazuju nizak nivo samopouzdanja, nizak nivo aspiracije i slabu toleranciju na frustracije.

Na osnovu navedenog, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidatkinje Jovane Bujišić na temu: **Uticaj sajber nasilja na kvalitet socijalizacije učenika u**

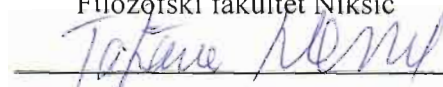
trećem ciklusu osnovne škole, ispunjava normative koji važe za master radove, te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, oktobar 2023.god.

Komisija, u sastavu:

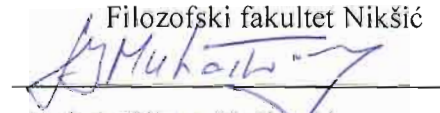
prof. dr Tatjana Novović

Filozofski fakultet Nikšić

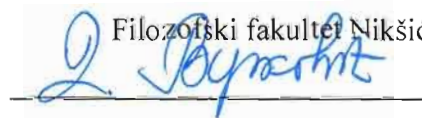
Prof. dr Veselin Mićanović

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Dijana Vučković

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, Univerziteta Crne Gore, komisija u sastavu prof. dr Rade Šarović (mentor), prof. dr Goran Ćeranić (član), doc. dr Predrag Živković (član), imenovana je za ocjenu magistarskog rada *Sociološka analiza fenomena održivi razvoj i ekološki pokreti u kontekstu zaštite prirode na sjeveru Crne Gore*, kandidatkinje Olge Radonjić.

Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Osnovni podaci o kandidatu

Kandidatkinja Olga Radonjić je rođena 17. 02. 2000. godine u Nikšiću. Studije sociologije upisala je akademske 2018/2019, da bi nakon završenih trogodišnjih osnovnih studija (stepen bachelor-BA), akademske 2020/2021, sa prosječnom ocjenom 9,84 upisala dvogodišnje master studije, akademske 2021/2022 i obavezne ispite uspješno položila zaključno sa akademskom 2022/2023, sa prosječnom ocjenom 10,00. Od Odbora za monitoring master studija, na prijavu teme master rada dobijeno je pozitivno mišljenje 02.06.2023. godine. Kandidatkinja Olga Radonjić je bila stipendista Ministarstva prosvjete (Vlade Crne Gore) za najbolje studente, akademske 2020/2021 i 2022/23 godine.

Osnovni podaci o master radu

Tema master rada, *Sociološka analiza fenomena održivi razvoj i ekološki pokreti u kontekstu zaštite prirode na sjeveru Crne Gore*, se vezuje za analizu neadekvatne i pogrešne primjene termina *održivi razvoj* u Crnoj Gori, uz isticanje značajnog doprinosa i borbe ekoloških pokreta u očuvanju prirodnih resursa naše zemlje. U tom smislu, predmet ovog istraživanja je javni diskurs vladajuće, crnogorske političke elite i medija, u odnosu na koncept održivi razvoj. Navedeni pojam i pokušaj njegove praktične primjena u crnogorskom društvu su se posmatrali u kontekstu zaštite

tri prirodna lokaliteta sjevera zemlje (Sinjajevina, Bukovica i Crno jezero), koji su poslednjih nekoliko godina bili nemilosrdno izloženi pokušajima devastacije. U ovom radu je prezentovan i odgovor ekoloških pokreta (lokalne zajednice) na manifestne i latentne inicijative vladajuće elite, da se uz pomoć parole „održivog razvoja“ nametne ekonomski i politički poželjan investitor.

Motiv istraživanja potiče od zabrinjavajuće slike trenutnih i sve dinamičnijih ekoloških problema kojima se otvaraju pitanja ugroženosti životne sredine na globalnom nivou. Relevantnost primjene sociološkog okvira ogleda se u detektovanju razloga koji vode ka istupanju čovjeka iz idealnog prirodnog poretka, ugrožavanjem harmoničnog i skladnog odnosa sa prirodom. Takođe, motiv rada je akcentovanje uloge ekoloških pokreta koji svojim djelovanjem sprečavaju ekološki sunovrat naše zemlje.

Cilj istraživanja se odnosio na ispitivanje javnog diskursa političke elite, gdje se analizom sadržaja istraživala povezanost primjene termina „održivi razvoj“ i nastojanja da se ekonomski i politički valorizuje zaštićeni prirodni potencijal, (nekada i u UNESCO zonama zaštite). Takođe, cilj ovog master rada obuhvata utvrđivanje značaja, značenja i smisla ekoloških pokreta za očuvanje životne sredine i njihove uloge u sprečavanju potencijalne devastacije i uništenja prirodnih resursa na sjeveru Crne Gore.

U prvom poglavlju, teorijskog dijela master rada, kandidatkinja se bavila proučavanjem načina na koji se mijenjao odnos čovjeka prema prostoru i prirodnom okruženju u različitim vremenskim razdobljima, od temeljnih vrijednosti antičkog doba, preko srednjeg vijeka, pa sve do novog vijeka i savremenog doba, a sve u cilju jednostavnije percepcije uzroka ekološke krize i ugroženosti životne sredine sjevera Crne Gore.

U drugom poglavlju, kandidatkinja se fokusirala na teorijsko određenje i pristupe u proučavanju održivog razvoja, prikazivanjem osnovnih specifičnosti, principa i ciljeva na kojima se zasniva održivi razvoj, uz posebno naglašavanje opravdanosti sociološkog pristupa u proučavanju održivog razvoja, ukazujući pritom na sličnosti između održivog razvoja i distributivizma. Takođe, kandidatkinja napominje usmjerenost praktične implementacije ciljeva održivog razvoja ka neoliberalnoj ideologiji i principima tržišne privrede, uz zanemarivanje sagledavanja šire ekološke i socijalne slike razvoja društva, zaključno sa kritičkim pristupom održivom razvoju.

Treće poglavlje master rada kandidatkinja vezuje za prikazivanje transformacije ekoloških pokreta kroz historijski razvoj, njihove uloge i značaja, kao i globalnih ciljeva na kojima se zasnivaju, uz isticanje najznačajnijih ekoloških pokreta u svijetu. Takođe, kandidatkinja Radonjić preispituje političku utemeljenost i usmjerenost ekoloških pokreta ka institucionalizaciji, naglašavajući njihovu ključnu ulogu u zaštiti i odbrani dragocjenih prirodnih resursa.

U sklopu četvrtog poglavlja master rada, kandidatkinja je proučavala (ne)ekološki put razvoja Crne Gore, prikazujući sadržaj usvojenih deklaracija, sporazuma, protokola i dokumenata međunarodnog karaktera, uz ukazivanje na uticaj činilaca koji usporavaju proces ekološke transformacije našeg društva. Važno je naglasiti da je u Crnoj Gori primjetna pogrešna praktična primjena koncepta održivog razvoja, koja sasvim suprotno primarnoj namjeni, vodi ugrožavanju životne sredine. Kandidatkinja je takođe ispitala stvarni nivo implementacije ciljeva Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore, uz isticanje ograničenja kojima se usporava sprovođenje neophodnih proekoloških reformi, uzimajući u obzir turbulentnost postsocijalističke transformacije naše zemlje u kojoj su problemi neadekvatne primjene održivog razvoja eskalirali kroz nekontrolisanu privatizaciju i devastaciju životne sredine.

U narednom dijelu rada kandidatkinja je prikazala metodološki okvir istraživanja. Pored prikazanog predmeta, motiva, ciljeva i hipoteza istraživanja, kandidatkinja Radonjić je ukazala na metode i tehnike koje su korišćene u navedenom istraživanju. Kandidatkinja je, primjenom deskriptivne i historijske metode, izgradila teorijsku osnovu master rada, da bi primjenom metode analize sadržaja članaka i tekstova objavljenih na internet portalima, uz pomoć tehnike kvalitativno-kvantitativne analize sadržaja selektovanih tekstova, pristupila ispitivanju i diskutovanju o dobijenim rezultatima sprovedenog istraživanja.

Uzorak istraživanja je obuhvatio 285. članaka i tekstova o održivom razvoju i uticaju ekoloških pokreta u Crnoj Gori, izuzetih ručnim pretraživanjem 51. internet portala. Kandidatkinja se odlučila za pretraživanje i analiziranje tekstova objavljenih na internet portalima, s obzirom na njihovu aktuelnost, popularnost, brzinu prenošenja informacija, kao i značajno veću posjećenost u odnosu na sve rjeđe korišćene štampane medije, što je svakako odraz promjena koje donosi savremeno, digitalno doba, uz informacione tehnologije i medijsku transformaciju društva. Dobijeni rezultati istraživanja su prikazani u obliku tabela i grafikona.

U dijelu koji se odnosi na analiziranje dobijenih podataka, kandidatkinja je diskutovala o prethodno postavljenim hipotezama, zaključujući da je potvrđena glavna hipoteza, kao i ostale pretpostavke na kojima se zasniva sprovedeno istraživanje. Dokazala je da su u crnogorskom, medijskom diskursu zastupljeni brojni slučajevi pogrešne i neadekvatne primjene, ali i zloupotreba koncepta održivog razvoja, na koje su naročito uticali primjeri “pozerskog ekologizma” i nadasve interesnog bavljenja ekološkim temama, dominantno u cilju partijskog promovisanja i ideološkog nadmetanja vodećih političkih snaga u društvu. Kandidatkinja ističe da koncept održivog razvoja postaje prazna floskula, popularna i ustaljena uzrečica političara, kojom obezbjeđuju povoljne uslove u kojima se prirodni resursi nemilosrdno eksploatišu kako bi se ostvarili kratkoročni ekonomski interesi imućnih investitora, pri čemu dolazi do beskompromisne privatizacije, merkantilizacije i destrukcije prirode.

U završnim poglavljima, analizirajući dosputnu sekundarnu građu, kandidatkinja Radonjić zaključuje da su “Ekološki pokret Donja Bukovica”, “Dalje nećeš moći” i pokret “Sačuvajmo Sinjajevinu” imali ključnu ulogu u očuvanju prirode sjevera naše zemlje, potvrđujući na taj način ulogu istinskih čuvara i branilaca prirode i dragocjenih prirodnih resursa u Crnoj Gori. Navedeni ekološki pokreti tako postaju nosioci ekološke kulture, ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi u našoj zemlji, pokazujući pritom da ekološka svijest mora postati jedna od temeljnih vrijednosti Crne Gore.

U radu se takođe ukazuje na činjenicu da se poslednjih godina povećava broj objavljenih članaka o konceptu održivog razvoja u Crnoj Gori, u periodu od 2012. do 2022.godine, jednim dijelom zbog otvaranja zvaničnih pristupnih pregovora sa EU, kao i otvaranja poglavlja 27. (koje se između ostalog odnosi na zaštitu životne sredine, kontrolu klimatskih promjena, kao i implementaciju ciljeva održivog razvoja), a drugim dijelom pod uticajem produktivnog ekološkog aktivizma, u sklopu ekoloških pokreta i NVO aktivista, koji su se izborili za sprečavanje štetne i devastirajuće gradnje na širom naše zemlje.

Pored toga, u radu se akcentuje da sprovedeno istraživanje predstavlja dobru osnovu i podsticaj za buduća sociološka istraživanja koja će se baviti pitanjima i problemima zaštite i očuvanja životne sredine u Crnoj Gori, načina na koji se održive razvojne strategije ostvaruju u praksi, uz analizu i praćenje aktivnosti ekoloških pokreta. Kandidatkinja vjeruje da će sprovedeno istraživanje omogućiti pokretanje i realizaciju drugih istraživačkih radova kojima će se dodatno

razjasniti, analizirati i utvrditi elementi neadekvatne i pogrešne praktične primjene koncepta održivog razvoja u našoj zemlji. Takođe, smatra da bi se naredna istraživanja trebalo usmjeriti prema redovnijem i efikasnijem praćenju praktične implementacije ciljeva održivog razvoja u Crnoj Gori, kako bi se blagovremeno otklonile moguće poteškoće i problemi.

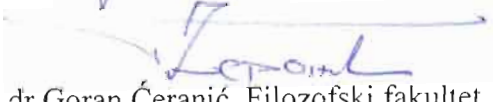
Kandidatkinja Radonjić zaključuje da Crna Gora, sa svim svojim prirodnim potencijalima i bogatstvima koje posjeduje, uz komparativnu prednost koja se odnosi na status prve ekološke države, kao i relativne očuvanosti prirode, može se brendirati kao *eco-friendly* i zelena destinacija, pod uslovom značajnijeg sprovođenja ekoloških promjena u praksi, uz adekvatnu implementaciju ciljeva održivog razvoja i zaštite životne sredine.

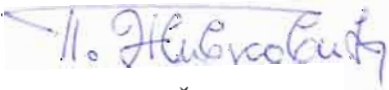
Mišljenje i predlog komisije

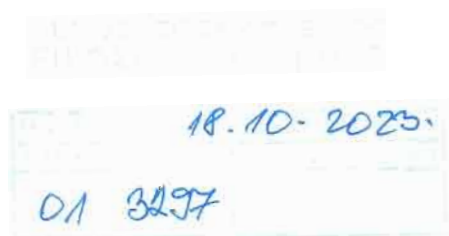
Uzimajući u obzir prethodno prikazane informacije, o kandidatkinji i podatke o sprovedenom istraživanju, Komisija smatra da master rad kandidatkinje Olge Radonjić, pod naslovom *Sociološka analiza fenomena održivi razvoj i ekološki pokreti u kontekstu zaštite prirode na sjeveru Crne Gore*, kao kvalitetan, autentičan i savremen rad, zaslužuje visoku ocjenu, pa predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da prihvati takvu ocjenu Komisije i da se kandidatkinji Olgi Radonjić odobri usmena odbrana.

Komisija u sastavu:

prof. dr Rade Šarović, Filozofski fakultet, Nikšić (mentor)

prof. dr Goran Čeranić, Filozofski fakultet, Nikšić (član)

doc. dr Predrag Živković, Filozofski fakultet, Nikšić (član)

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu master rada Ane Bijelić

I Z V J E Š T A J

Studentkinja interdisciplinarnog master Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Ana Bijelić uradila je završni rad na temu **Uključivanje djece sa oštećenjem vida u vaspitno-obrazovni proces**. Tema ovog rada je odobrena 30.11. 2022. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: Prof. dr Tatjana Novović, prof.dr Nada Šakotić i prof.dr Biljana Maslovarić.

Kandidatkinja Bijelić je uspješno položila ispite predviđene nastavnim planom i programom interdisciplinarnog Studijskog programa za inkluzivno obrazovanje. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija Vijeću podnosi slijedeći izvještaj.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja opsežno i argumentovano razmatra temeljne pretpostavke inkluzivnog modela, ukazujući na distinkciju između medicinskog i socijalnog modela, odn. pristupa sagledavanju najboljeg interesa djece sa posebnim potrebama. Analizirajući ključne pretpostavke adekvatnog inkluzivnog ambijenta, posebno razmatra mogućnosti za efikasno uključivanje djece sa oštećenjem vida u predškolske vaspitne grupe. Pozivajući se na relevantne naučne postulate socio-kulturnih teorija Vigotskog, Brunera idr. o dječjim razvojnim kapacitetima, kandidatkinja Bijelić obrazlaže značaj blagovremenog, stručnog i individualizovanog pristupa djeci sa

posebnim potrebama u redovnom obrazovnom sistemu. Budući da je tema rada problematika djece sa senzornim smetnjama, kandidatkinja Bijelić detaljno i ubjedljivo obrazlaže teorijsko-naučne i empirijske nalaze i zaključke naučnika i stručnjaka o razlozima, manifestacijama i mogućim pretpostavkama funkcionalnije inkluzije djece/učenika sa smetnjama, u ovom slučaju, posebno onih sa oštećenjem vida. U posebnoj tematskoj cjelini posvećenoj konkretnijem sagledavanju problematike senzornih smetnji, posebno teškoća djece sa oštećenjem vida, Bijelić ukazuje na neurobiološke uzroke ovih problema. Ističe da su djeca sa oštećenjem vida heterogena populacija unutar koje postoji širok spektar karakteristika, sposobnosti i potreba. Noviji istraživački podaci, ističe kandidatkinja, ukazuju da je 70% tjelesnih senzornih receptora povezano s vidom, a prema teoriji motoričkog učenja, čulo naših vizuelnih receptora igra važnu ulogu u integraciji informacija, formulisanju pojmovnih koncepata, planiranju, prilagođavanju životne sredine i prepoznavanju (Filaccio, 2008). Takođe, Bijelić, pozivajući se na relevantne naučne izvore, uočava da oštećenje vida kod djece ograničava smanjenje vizuelnih stimulusa, sticanje fizičkih, perceptivnih, kognitivnih, psihosocijalnih sposobnosti, kao i njihovog samopoimanja, samopoštovanja i sposobnosti za komunikaciju i interakciju (Menon et al., 2002).

Izdvajajući uzroke ovih poremećaja, kandidatkinja navodi snažan uticaj genetskih faktora, kao što je *retinitis pigmentosa* ili druge degeneracije mrežnjače, ili stečenih, koji su rezultat sistemske bolesti, kao što je *dijabetička retinopatija* zbog dijabetes melitusa (Stevens, White, Flaxman et al., 1990). U domenu socio-emocionalnih vještina, ističe kandidatkinja, djeca sa oštećenjem vida imaju poteškoća sa vizuelnim tumačenjem povratnih informacija, što naročito dolazi do izražaja prilikom adaptacije na vršnjačke grupe u vrtiću i školi. Marković i Strejer (prema Gašić-Pavišić, 2002) konstatuju da socijalne aktivnosti djece s oštećenog vida posmatrane kroz učešće u slobodnoj igri znatno kraće traju, rjeđe se ostvaruju i uključuju manje socijalnih razmjena nego aktivnosti djece tipičnog razvoja. Bijelić ističe da su kognitivne sposobnosti djece sa oštećenjem vida slične sposobnostima vršnjaka koji nemaju pomenutih poteškoća (Proulk et al., 2016).

Kada su u pitanju motoričke vještine, Bijelić zapaža da djeca sa oštećenjem vida nerijetko imaju poteškoće u hodanju i posturalne probleme; promjene u prostornoj

orijentaciji i vremenskom struktuiranju; poteškoće u koordinaciji perceptivne informacije i njenom prilagođavanju spoljašnjoj stvarnosti; probleme u percepciji okoline; kašnjenje u izgradnji tjelesne šeme i u sticanju funkcionalnih navika (Cantell, Smyth & Ahonen, 1994).

U polazištu metodološkog koncepta, A. Bijelić definiše vodeći istraživački cilj: Utvrditi na koji način se u aktuelnom institucionalnom ambijentu predškolskih ustanova organizuje rad sa djecom s oštećenjem vida i njihovo uključivanje u vršnjačku zajednicu. Glavnu hipotezu, usklađenu sa istaknutim ciljem, Bijelić operacionalizuje kroz šest podhipoteza. U metodološkom kvalitativno-kvantitativnom istraživačkom okviru, kandidatkinja definiše metode i tehnike, a potom i istraživačke instrumente, pomoću kojih testira projektovane hipoteze.

Primjenjujući tehniku anketiranja i upitnik kao namjenski kreirani instrument, kandidatkinja je ispitala 140 vaspitača koji vaspitno-obrazovni proces izvode u predškolskim ustanovama u Nikšiću i Podgorici. Na osnovu prikupljene empirijske evidencije, Bijelić konstatuje da je ključna istraživačka hipoteza potvrđena, detaljno obrazlaže i argumentuje sve podhipoteze, a u zaključku jasno markira i preporuke za unapređenje socijalnog statusa učenika sa oštećenjem vida u crnogorskom predškolskom sistemu. Ističe da su djeca koja su pohađala predškolske vaspitno-obrazovne institucije, efikasnije integrisana u školski sistem, posjeduju socijalne vještine, spremnija su da prihvate saradnju sa nastavnicima i vršnjacima. Takođe, kandidatkinja ističe da je od krucijalnog značaja afirmativan stav vaspitača prema uključivanju djece sa oštećenjem vida u vršnjačku zajednicu, potom visok nivo kompetencija i poznavanje ove problematike. Od posebnog je značaja, zaključuje kandidatkinja Bijelić, kontinuirana saradnja između vaspitača, stručnih saradnika i roditelja u cilju efikasnijeg podešavanja ciljeva za individualizovanje rada sa djecom sa oštećenjem vida u predškolskoj ustanovi.

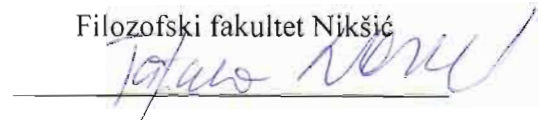
Na osnovu navedenog, Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da master rad kandidatkinje Ane Bijelić, na temu: **Uključivanje djece sa oštećenjem vida u vaspitno-obrazovni proces**, ispunjava normative koji važe za master radove, te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, oktobar, 2023.god.

Komisija, u sastavu:

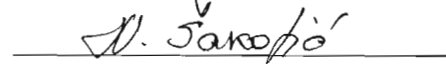
prof. dr Tatjana Novović

Filozofski fakultet Nikšić

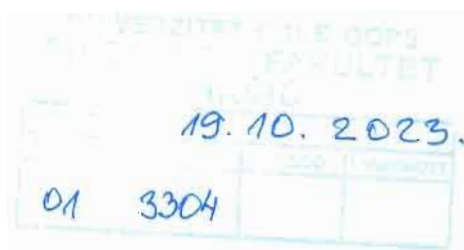
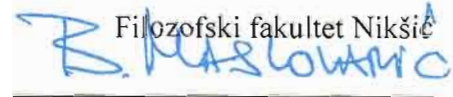
Prof. dr Nada Šakotić

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Biljana Maslovarić

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-3014 od 25.11.2022. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada, pod naslovom „*Rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike*”, kandidatkinje Esmeralde Radonjić.

U skladu sa članom 21, stav 2, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Esmeralda Radonjić, student master studija Studijskog programa za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je master rad na temu *Rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike*.

Tema ovog rada je odobrena 25.11.2022. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odobrena je komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Marijan Marković, Filozofski fakultet – Nikšić, prof. dr Nada Šakotić, Filozofski fakultet – Nikšić.

Master rad kandidatkinje Esmeralde Radonjić *Rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike*, napisan je na 90 strana. Rad je struktuiran u tri komplementarne cjeline (teorijski, istraživački i dio sa interpretacijom rezultata istraživanja), koje su tematski operacionalizovane u odgovarajuće uže oblasti. Nakon uvodnih razmatranja, teorijski dio rada je prezentovan u pet tematskih cjelina i to: Problemska nastava i njena suština, Zahtjevi koji se postavljaju pred učenike prilikom rješavanja problemskih zadataka, Organizacija problemske nastave u početnoj nastavi matematike, Metodički pristup rješavanju problemskih zadataka u nastavi matematike i Pisana priprema. U sklopu druge strukturne cjeline, koja se odnosi na istraživački dio rada, detaljno je i precizno predstavljen metodološki okvir istraživanja. U trećem dijelu sistematično su deskriptivno, tabelarno i grafički prikazani rezultati istraživanja. Nakon funkcionalnog povezivanja sva tri dijela, kandidatkinja je predstavila analizu u okviru Zaključka. Nakon toga navedeni su svi korišćeni prilozi.

U uvodnom dijelu rada, kandidatkinja Esmeralda Radonjić govori da su sadržaji iz matematike veoma pogodni za problemsko proučavanje. Ona ističe činjenicu da je razvijanje kreativnosti, kritičnosti, sopstvenog mišljenja u nastavi matematike daleko važnije od prostog

primanja i zapamćivanja gotovih informacija. Nastava ovog tipa podstiče samostalnost učenika pri rješavanju problemskih zadataka, omogućava maksimalnu individualizaciju nastavnog procesa, odnosno usklađenost nastave sa mogućnostima i potrebama učenika, doprinosi efikasnijem ostvarivanju nastavnih ciljeva, kao osnovnih preduslova na kojima savremena nastava sve više insistira.

Suština problemske nastave jeste u tome da učenici samostalno heuristički stiču nova znanja, koristeći pritom različite izvore, metode i sredstva. Znanja koja se usvajaju na ovaj način ne temelje se na zapamćivanju gotovih podataka, već na procesu kreativnog mišljenja pojedinca. Kvalitet nastave, osim dobre organizacije, zavisi i od uzrasta, predznanja i iskustva učenika, a zasniva se na njihovom ličnom angažovanju i stvaralačkom mišljenju. Upravo je to jedna od ključnih karakteristika problemske nastave u kojoj do izražaja dolaze učenička znanja, vještine, iskustva i stvaralačke sposobnosti.

Kandidatkinja Esmeralda Radonjić navodi da u školi učitelji treba da podstaknu učenike na kreativan rad, da im pomažu u traženju ideja i metoda rješavanja zadataka, te da ih osposobe da sami tragaju za istim prilikom rješavanja konkretnih zadataka. Riječ je o zadacima pri čijoj izradi se ne koriste uobičajene ideje i metode. Na ovaj način će učenici biti misaono potpuno aktivni, a samostalno dolaženje do rezultata će ih motivisati na nove napore.

Kandidatkinja u daljem radu navodi da je problemska nastava nastala da poveća efikasnost obrazovnog rada, odnosno da prevaziđe nedostatke nastave klasičnog tipa. Ona je istraživačkog karaktera, a njen osnovni zadatak je da učenici razumiju naučeno i da se osposobe da stečeno znanje primijene u novim situacijama. Rješavanje problema je oblik efikasnog učenja koji se odlikuje jasnom usmjerenošću ka cilju, visokim stepenom motivisanosti subjekta, kao i dinamičkom prirodom procesa mišljenja u njemu. Zbog toga je svaki problem na svoj način specifičan, kao što su i učenici među sobom po mnogim osobinama različiti.

U drugoj tematskoj cjelini kandidatkinja Radonjić navodi da se učenici mogu prilagođavati na problemsku nastavu još u početnoj nastavi matematike. Treba ih motivisati do stepena kada će sami biti u stanju da otkriju rješenje zadatka, formulišu pravila, rade na uopštavanju nekog pojma, itd. Učitelj mora imati u vidu predznanje i iskustvo, sposobnosti i individualne mogućnosti svakog učenika da bi adekvatno postavio problemske zadatke. Najbolja varijanta za uspješan razvoj učenika jeste ako su zahtjevi nešto malo veći u odnosu na njihove trenutne mogućnosti. Tako postavljeni problem mora da sadrži bar djelimično

nepoznate sadržaje ili informacije date na nov način. Zato učitelj treba neposredno prije obrade vaspitno-obrazovnih ishoda da utvrdi na kojim se misaonim operacijama zasnivaju pojmovi kojima učenici treba da ovladaju, a sve u cilju pravilnog izbora problema i njegovog prilagođavanja uzrastu i predznanju učenika.

Esmeralda Radonjić u trećoj tematskoj cjelini ističe da organizacija i artikulacija časa nastave matematike, primjenom problemskog modela rada, treba da slijedi sljedeće etape problemske nastave: postavljanje i definisanje problema, nalaženje principa rješenja, dekompoziciju problema, rješavanje problema, izvođenje zaključka i provjeravanje zaključka u novim situacijama.

Kroz četvrtu tematsku cjelinu kandidatkinja objašnjava da učitelj iz godišnjeg plana i programa izdvaja ishode koji se mogu pripremati na problemski način. Organizacija problemske nastave zahtijeva više vremena u odnosu na organizaciju nastave primjenom drugih didaktičkih sistema, pogotovo kada se organizuje u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole, kada se učenici tek susreću sa ovim vidom nastave, što podrazumijeva da nastavnik mora da bude dobro pripremljen za problemski čas. Kandidatkinja ističe da se problem može javiti u uvodnom, glavnom ili završnom dijelu časa, a može da traje i cio čas.

Kandidatkinja Esmeralda Radonjić u petoj cjelini predstavlja primjer pripreme jednog časa rješavanja problemskih zadataka. Čas je osmišljen tako da problemske zadatke učenici rješavaju kroz razne matematičke igre.

U drugom poglavlju rada kandidatkinja definiše problem, predmet, cilj i karakter, zadatke i hipoteze istraživanja. Zatim, operacionalizuje varijable, određuje metode, tehnike i instrumente, populaciju i uzorke istraživanja kao i organizaciju i tok istraživanja.

Esmeralda Radonjić istraživački cilj definiše na sljedeći način: Utvrditi u kojoj mjeri učitelji planiraju i realizuju rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike, te na osnovu toga uporediti dobijene rezultate sa rezultatima uspješnog rješavanja problemskih zadataka od strane učenika. Odgovor na postavljeni cilj, kandidatkinja Radonjić dobija pomoću pet pomoćnih hipoteza.

Za prikupljanje podataka o stavovima učitelja o načinu planiranja i realizacije rješavanja problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike, kandidatkinja je koristila anketni upitnik i nastavni listići. Anketni upitnik se sastojao od opšteg dijela i posebnog dijela sa 14 pitanja vezanih za temu i četiri postavljene podhipoteze. Pomoću nastavnog listića kandidatkinja je utvrdila stanje znanja, sposobnosti učenika i rezultate vaspitno-obrazovnog rada uz primjenu problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike i dobila odgovor na postavljenu petu podhipotezu. Istraživanje je realizovano na uzorku od 150

učitelja koji izvide vaspitno obrazovni rad u osnovnim školama i 200 učenika tj. po tri odjeljenja prvog, drugog i trećeg razreda iz sve tri crnogorske regije. Anketnim upitnikom kandidatkinja je odgovorila na postavljeni cilj da učitelji: planiraju nastavne sadržaje na problemski način; posebno se pripremaju za njenu realizaciju; organizuju etapno rješavanje problemskih zadataka; vrše evaluaciju nakon časova problemske nastave i da uzimaju u obzir različite aktivnosti u koje su uključeni učenici prilikom rješavanja problemskih zadataka.

Rezultati dobijeni anketnim upitnikom pokazuju da 88,7% učitelja planira nastavne sadržaje na problemski način u početnoj nastavi matematike. Takođe, kandidatkinja ističe da 76,7% učitelja je mišljenja da bi nastava problemskog tipa u početnoj nastavi matematike trebala stalno da se organizuje, zbog čega odbacuje prvu hipotezu.

Kandidatkinja je istraživanjem došla do saznanja da se 78,7% učitelja posebno priprema za realizaciju problemske nastave u početnoj nastavi matematike i da većina učitelja, odnosno 43,3% uvijek detaljno planira problemske situacije, 56,7% ponekad, a nema odgovora da nikada ne planiraju problemske situacije, zbog čega odbacuje drugu hipotezu.

Na osnovu prikupljenih podataka, kandidatkinja je istraživanjem došla do saznanja da 96% učitelja pažljivo prati rješavanje problemskih situacija. Takođe, kandidatkinja ističe da 90% uvijek komentariše dobijena rješenja; ponekad 9,3%, a samo 0,7% nikada ne komentariše dobijena rješenja, zbog čega odbacuje i četvrtu hipotezu.

Kandidatkinja Esmeralda Radonjić je u prvom razredu testirala 63 učenika. Rezultati dobijeni testiranjem pokazuju da su prvi zadatak tačno uradila 53 učenika. U OŠ „Jugoslavija” i OŠ „Oktoih” njih 81,18%, dok je u OŠ „Risto Ratković” tačno uradilo zadatak 89,48%. Takođe, dobijeni rezultati pokazuju da su drugi zadatak tačno uradila 53 učenika. U OŠ „Jugoslavija” 17 učenika ili 77,27 %, u OŠ „Oktoih” 18, što je 81,18%, dok je u OŠ „Risto Ratković” tačno uradilo zadatak 94,73% ili njih 17. Prikazani rezultati pokazuju da je treći zadatak tačno uradilo 60 učenika od testiranih 63. U OŠ „Jugoslavija” 90,90 %, u OŠ „Oktoih” 100% i u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak njih 94,73%. Možemo zaključiti da su učenici prvog razreda uspješno riješili: prvi, drugi i treći problemski zadatak.

Esmeralda Radonjić je u drugom razredu testirala 67 učenika. Iz priloženih rezultata prvi zadatak tačno je uradilo 56 učenika. U OŠ „Jugoslavija” njih 80 % tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” 79,17 % i u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak 91,30%. Rezultati pokazuju da je 56 učenika tačno uradilo drugi zadatak. U OŠ „Jugoslavija” njih

75% tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” 79,17 % i u OŠ „Risto Ratković” 95,66%. Treći zadatak tačno je uradilo 60 učenika. U OŠ „Jugoslavija” njih 95% tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” 79,17 %, a u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak 95,66%. Na osnovu dobijenih rezultata četvrti zadatak tačno su uradila 52 učenika. U OŠ „Jugoslavija” 70% je tačno uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” njih 79,17 %, dok je u OŠ „Risto Ratković” tačno uradilo zadatak 82,60%. Kandidatkinja ističe da je četvrti zadatak zahtijevao u potpunosti proces mišljenja, kreativnost i smisao za istraživanje. Na osnovu ovih rezultata možemo zaključiti da su učenici drugog razreda uspješno riješili date problemske zadatke.

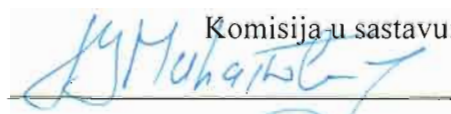
Kandidatkinja je u trećem razredu testirala 70 učenika. Iz dobijenih rezultata prvi zadatak tačno su uradila 63 učenika. U OŠ „Jugoslavija” 88% tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” njih 92,30 % i u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak 89,40%. Rezultati pokazuju da su drugi zadatak tačno uradila 62 učenika od testiranih 70. U OŠ „Jugoslavija” 92% tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” 88,47 % i u OŠ „Risto Ratković” 84,21%. Dobijeni rezultati pokazuju da je treći zadatak tačno uradilo 66 od 70 testiranih učenika. U OŠ „Jugoslavija” 92%, u OŠ „Oktoih” 100 % i u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak 89,48%. Konstatuje da su četvrti zadatak tačno uradila 64 učenika. U OŠ „Jugoslavija” 88% tačno je uradilo zadatak, u OŠ „Oktoih” njih 96,15% dok je u OŠ „Risto Ratković” tačno uradilo zadatak 89,48%. Na osnovu dobijenih rezultata peti zadatak tačno je uradilo 48 učenika. U OŠ „Jugoslavija” 72%, u OŠ „Oktoih” 73,08% i u OŠ „Risto Ratković” tačno je uradilo zadatak 57,90%. Kandidatkinja ističe da uprkos činjenici veliki broj učenika nije imao uspjeha u rješavanju ovog zadatka, možemo zaključiti da su učenici trećeg razreda uspješno riješili i peti problemski zadatak, jer je ovaj zadatak imao veliki uticaj na transfer znanja i sposobnosti i poučavao je učenike metodama istraživanja. Rezultat testiranja učenika pokazuje da učenici prvog, drugog i trećeg razreda, iz sve tri crnogorske regije, uspješno rješavaju problemske zadatke, zbog čega prihvata petu hipotezu.

Na bazi dobijenih odgovora sumiranih i analiziranih rezultata prikupljenih anketnim upitnikom i rezultata testiranih učenika, kandidatkinja Esmeralda Radonjić završava svoje istraživanje zaključkom. Istraživanjem je pokazala da se rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike primjenjuje. Nastavni predmet matematika u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole je pogodan za primjenu problemske nastave jer djeca ovog uzrasta vole interesantne problemske zadatke koje rješavaju kroz razne matematičke igre.

Kandidatkinja Esmeralda Radonjić je u svom master radu uspješno obradila temu Rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike. Komisija konstatuje da master rad kandidatkinje Esmeralde Radonjić, na temu *Rješavanje problemskih zadataka u početnoj nastavi matematike*, ispunjava normative koji važe za master teze, te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

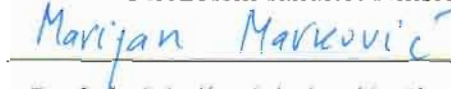
Nikšić, 11.10.2023. god.

Komisija u sastavu:

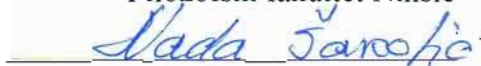
Prof. dr Veselin Mićanović, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Marijan Marković, član

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Nada Šakotić, član

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE	
FILOZOFSKI FAKULTET NIKŠIĆ	
19. 10. 2023.	
01	3301